

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZUNANJE ZADEVE

Univerza v Ljubljani

Ob Mednarodnem dnevu spomina na žrtve genocida (9. december) in Mednarodnem dnevu človekovih pravic (10. december)

Ministrstvo za zunanje zadeve Republike Slovenije in Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani sta 9. decembra 2016 pripravila okroglo mizo s predstavitvijo publikacije OZN o preprečevanju grozodejstev z naslovom **Okvir za prepoznavanje grozodejstev – priročnik za preprečevanje** v slovenskem jeziku. Na predstavitvi, ki je bila namenjena ozaveščanju o načelu »odgovornost zaščititi« so sodelovali zaslužni profesor dr. Ljubo Bavcon, najstarejši diplomat na svetu dr. Anton Vratuša, izredna profesorica dr. Vasilka Sancin (Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani) ter veleposlanica mag. Blanka Jamnišek, nacionalna kontaktna točka za »Odgovornost zaščititi« (Ministrstvo za zunanje zadeve RS).

Načelo »odgovornost zaščititi« je bilo sprejeto na svetovnem Vrhu OZN leta 2005 in govori o odgovornosti držav, da zaščitijo svoje prebivalstvo pred najhujšimi grozodejstvi po mednarodnem pravu ter o odgovornosti mednarodne skupnosti, da jim pri tem pomaga. Grozodejstva zajemajo najhujše oblike hudodelstev: genocid, hudodelstva zoper človečnost, vojna hudodelstva ter etnično čiščenje.

Slovenija podpira načelo OZN »Odgovornost zaščititi«, ki je zapisano med prioriteta področja v Deklaraciji o zunanji politiki RS, ki jo je sprejel Državni zbor RS leta 2015, in Strategiji zunanje politike RS iz istega leta. Ministrstvo za zunanje zadeve RS je v slovenski jezik prevedlo zgoraj omenjeno publikacijo OZN, ki govori o rizikih, kazalnikih in sprožilcih procesov, ki lahko pripeljejo do grozodejstev.

Na dogodku, ki je potekal na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani 9. decembra 2016, so razpravljali o dejavnih tveganja, da do grozodejstev sploh pride, o orodjih za njihovo prepoznavanje ter o načinih njihovega preprečevanja. Namen tovrstnega ozaveščanja je, da se preprečujejo dejanja, ki lahko pripeljejo do tveganj za ponovitev grozodejstev, ki jih iz zgodovine že poznamo ter prispevek k zavezi: »Nikoli več!«

V razpravi so dali tudi najstarejši pričevalci pojavov, ki se ne bi smeli nikoli več zgoditi, pomembna sporočila.

Najstarejši diplomat na svetu dr. Anton Vratuša, rojen v začetku leta 1915, ki je preživel številne preizkušnje, med njimi tudi koncentracijska taborišča v Gonarsu, Trevisu, Padovi in na Rabu, je podrobno predstavil svoje izkušnje pri uporabi proti okupatorjem v 2. svetovni vojni. Na podlagi osebne zgodbe je zaključil, da je za preprečevanje grozodejstev pomembno, da se posameznik vsak dan odloča po svoji vesti in da deluje v skladu s splošnimi vrednotami in načeli. Pomembno je, da uresničuje svoje besede z lastnimi dejanji.

Zasl. prof. dr. Ljubo Bavcon, ki je preživel tako fašistične kot nacistične ječe, je poudaril, da so se v 90. letih prejšnjega stoletja kazali prvi zametki bodoče svetovne ureditve, v kateri bo pravo nadomestilo nasilje tudi v mednarodnih odnosih. Kljub temu danes, žal, velesile te institute izkoriščajo za doseg lastnih interesov, kar se kaže med drugim tudi v položaju Mednarodnega kazenskega sodišča in posledičnih napovedih posameznih držav za izstop iz tega sodišča. Poudaril je, da prav vsak lahko prispeva k naslavljanju znakov, kazalnikov, ki lahko vodijo v procese, ki prispevajo k morebitnim grozodejstvom. Vprašati se je treba, kaj lahko stori vsak posameznik.

Profesorica dr. Vasilka Sancin je predstavila načelo »odgovornost zaščititi« in poudarila, da gre, glede na štiri grozodejstva, ki jih naslavlja (genocid, vojna hudodelstva, hudodelstva zoper človečnost in etnično čiščenje), za sicer ozko, a vsebinsko bogato načelo, ki določa primarno odgovornost države, da zaščiti prebivalstvo na svojem ozemlju pred najhujšimi mednarodnimi grozodejstvi, mednarodna skupnost pa ima odgovornost, da ji pri tem pomaga. Če državi ne uspe in ne želi sprejeti pomoči mednarodne skupnosti, ima slednja odgovornost, da sprejme določene ukrepe, da zaščiti ogroženo prebivalstvo. Poudarila pa je tudi nujnost preprečevanja grozodejstev, saj je to uspešnejše, cenejše in posledično bolj učinkovito za vse deležnike mednarodne skupnosti.

Veleposlanica mag. Blanka Jamnišek, nacionalna kontaktna točka za »odgovornost zaščititi«, je predstavila priročnik in to zunanje-politično prioriteto ter aktivnosti Slovenije pri razvoju ozaveščanja o potrebi po zaščiti prebivalstva pred grozodejstvi. Poleg specifičnih dejavnikov tveganja so skupni dejavniki na primer šibke državne strukture, negotove razmere in oboroženi spopadi, pretekle hude kršitve mednarodnega prava človekovih pravic in mednarodnega humanitarnega prava, odsotnost odvračilnih dejavnikov, razni sprožilci itd.

Treba je okrepiti sposobnost držav, da krepijo odvračalne mehanizme tako, da vzpostavljajo okvir in ustanove, ki delujejo v skladu z načeli pravne države, spoštovanja človekovih pravic in dobrega upravljanja. Če se zavedamo vzrokov in znanilcev ter znamo prepoznati dejavnike, lahko opredelimo tudi ukrepe, ki jih sprejme država in mednarodna skupnost za njihovo preprečevanje.

Preprečevanje pomeni pravočasno ukrepanje, zato je treba v vsaki družbi vedeti, na kaj je treba biti pozoren. Zato so izkušnje in sporočila generacij, ki so preživele grozodejstva, zelo dragoceni in zato je ozaveščanje različnih ciljnih skupin koristno.